

BIBΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

ΤΣΑΤΣΟΥ-ΝΙΚΟΛΟΥΛΗ ΣΟΦΙΑ¹

«Το μεγάλο βιβλίο με τα πάντα σχεδόν»

Joelle Jolivet

Εικονογράφηση: Joelle Jolivet

Μετάφραση: Μιράντα Λεωνίδου

Εκδόσεις: Καλειδοσκόπιο, 2014

Το *Μεγάλο βιβλίο με τα πάντα σχεδόν* της Joelle Jolivet είναι ένα εικονογραφημένο βιβλίο γνώσεων που ξεφεύγει από τις συνηθισμένες προσδοκίες του non-fiction (βιβλία γνώσεων) για παιδιά ηλικίας από τριών ετών και πάνω. Αντλώντας το υλικό του από τον κόσμο της πληροφορίας και της γνώσης, δεν περιορίζεται αποκλειστικά στη μετάδοση αυτών, αλλά δημιουργεί μια ανοιχτή, παιγνιώδη και βαθιά αφηγηματική αναγνωστική εμπειρία. Η Joelle Jolivet υπογράφει τόσο το κείμενο όσο και την εικονογράφηση, επιτυγχάνοντας μια ουσιαστική συνομιλία ανάμεσα στις λέξεις και τις εικόνες. Το μεγάλο μέγεθος του βιβλίου (32X46) δεν είναι απλώς εντυπωσιακό, αλλά υποστηρίζει τη δομή και τη φιλοσοφία του, καθώς οι εκτεταμένες δισέλιδες συνθέσεις απαιτούν τον χρόνο, την προσεκτική παρατήρηση και την ενεργό συμμετοχή του μικρού αναγνώστη.

Το περιεχόμενό του οργανώνεται σε ευρείες θεματικές ενότητες, οι οποίες δεν παρουσιάζονται ως αυστηρά κεφάλαια, αλλά προκύπτουν μέσα από την εικονογραφική αφήγηση. Οι ενότητες αυτές αφορούν την καθημερινή ζωή, τα μέσα μεταφοράς, την τεχνολογία, τα επαγγέλματα, τον πολιτισμό, την ιστορία, καθώς και πλήθος αντικειμένων του σύγχρονου κόσμου. Έτσι, κάθε δισέλιδο λειτουργεί ως ένας αυτόνομος μικρόκοσμος. Η πληροφορία δεν παρουσιάζεται γραμμικά, ούτε ιεραρχείται αυστηρά, αλλά απλώνεται σε μικρές λεκτικές και οπτικές μονάδες που επιτρέπουν πολλαπλές διαδρομές ανάγνωσης. Ο αναγνώστης μπορεί να ξεκινήσει από οποιοδήποτε σημείο, να επιστρέψει, να ανακαλύψει νέες λεπτομέρειες και να συνδέσει στοιχεία του βιβλίου που αρχικά, ίσως, να του φαίνονταν ασύνδετα. Με αυτόν τον τρόπο, η γνώση δεν παρουσιάζεται ως ένα στατικό σώμα πληροφοριών που πρέπει απλώς να απομνημονευθεί. Αντίθετα, προβάλλεται ως μία δυναμική διαδικασία στην οποία ο αναγνώστης συμμετέχει ενεργά, εξερευνώντας, συνδέοντας διαφορετικές πληροφορίες και αναπτύσσοντας κριτική σκέψη.

Αν και το βιβλίο ανήκει ξεκάθαρα στο πεδίο του non-fiction, μπορεί να ενεργοποιήσει αναγνωστικές πρακτικές που συνήθως αποδίδονται αποκλειστικά στη μυθοπλασία. Κατά τη διάρκεια της δημιουργικής ανάγνωσης, ο αναγνώστης ερμηνεύει τις εικόνες, αναζητά πιθανά νοήματα και συνδέει τα επιμέρους στοιχεία με ενδεχόμενες δικές του εμπειρίες από την ίδια την καθημερινότητά του. Παρόλο που το βιβλίο δεν

¹ Δασκάλα, Διδάκτωρ/Μεταδιδάκτωρ Δημιουργικής Γραφής

αφηγείται μια συγκεκριμένη ιστορία, προσφέρει πολλαπλές αφορμές για τη δημιουργία ιστοριών που προέρχονται από τη ζωή και τα βιώματα του ίδιου του αναγνώστη. Παρόμοια, διάφορες δραστηριότητες δημιουργικής γραφής μπορούν να αναδυθούν από την επαφή με το περιεχόμενο του βιβλίου. Έτσι, οι εικόνες ενθαρρύνουν τη σύνθεση μικροαφηγήσεων, περιγραφικών κειμένων, διαλόγων ή ακόμα και φανταστικών εγκυκλοπαιδικών λημμάτων. Ένα αντικείμενο, πάλι, ή ένας χαρακτήρας στο περιθώριο της εικόνας μπορεί να μετατραπεί σε κεντρικό αφηγηματικό πρόσωπο, ανατρέποντας με αυτόν τον τρόπο την αρχική οπτική ιεράρχηση του ίδιου του βιβλίου.

Το μεγάλο (oversized) μέγεθός του ενισχύει ιδιαίτερα τη δημιουργική και παιδαγωγική του δυναμική μέσα στη σχολική τάξη. Μπορεί, λοιπόν, να λειτουργήσει ως αντικείμενο συλλογικής ανάγνωσης, τοποθετημένο σε κοινό οπτικό πεδίο, ώστε όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες να παρατηρούν ταυτόχρονα την ίδια εικόνα, δεδομένου ότι η μεγάλη επιφάνειά του επιτρέπει τη συνεργατική παρατήρηση, άρα και τη διατύπωση πολλαπλών ερμηνειών. Επιπλέον, ο ίδιος ο εκπαιδευτικός μπορεί να οργανώσει δραστηριότητες όπου ομάδες μαθητών/τριών αναλαμβάνουν διαφορετικά τμήματα μιας δισέλιδης εικόνας, παράγοντας με αυτόν τον τρόπο σύντομα κείμενα που δημιουργούν ένα συλλογικό αποτέλεσμα. Παράλληλα, το μέγεθος του βιβλίου ευνοεί βιοματικές προσεγγίσεις, όπως προφορική αφήγηση σε κύκλο, δραματοποίηση σκηνών ή «χαρτογράφηση» της εικόνας στον χώρο της τάξης. Έτσι, η ανάγνωση μπορεί να συνδεθεί με την κίνηση, τη συνεργασία και τη συλλογική δημιουργία.

Το *Μεγάλο βιβλίο με τα πάντα σχεδόν* αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του πώς ένα εικονογραφημένο βιβλίο γνώσεων μπορεί να λειτουργήσει ως πεδίο δημιουργικής ανάγνωσης και γραφής. Η μορφή, το περιεχόμενο και το μεγάλων διαστάσεων μέγεθός του συνθέτουν μια αναγνωστική εμπειρία που, ενδεχομένως, θέτει υπό αμφισβήτηση τη στενή διάκριση ανάμεσα σε fiction και non-fiction, καλώντας τον αναγνώστη να κινηθεί σε ένα «υβριδικό» πεδίο, όπου δεν είναι πάντα ξεκάθαρο τι είναι πραγματικό και τι φαντασία. Με άλλα λόγια, το περιεχόμενό του, αλλά και η ίδια η μορφή του με την οπτική εμπειρία που προσφέρει, μπορούν να αναδείξουν τη δημιουργικότητα ως βασικό στοιχείο της όλης αναγνωστικής και μαθησιακής διαδικασίας.

Σε μια περίοδο όπου η δημιουργικότητα και η δημιουργική γραφή συνδέονται συχνά αποκλειστικά με τη μυθοπλασία, το *Μεγάλο βιβλίο με τα πάντα σχεδόν* υπενθυμίζει ότι και τα non-fiction βιβλία για παιδιά μπορούν να λειτουργήσουν ως ισχυρές πηγές έμπνευσης. Η γνώση, όταν παρουσιάζεται με ανοιχτή δομή, οπτικό πλούτο και παιγνιώδη διάθεση, δεν περιορίζει τη φαντασία αλλά την ενεργοποιεί. Ιδιαίτερα το μεγάλο μέγεθος του βιβλίου δεν αποτελεί απλώς αισθητική επιλογή, αλλά παιδαγωγικό εργαλείο, καθώς διευκολύνει τη συλλογική ανάγνωση, τη συνεργασία και τη δημιουργική αλληλεπίδραση μέσα στην τάξη. Με αυτόν τον τρόπο, το *Μεγάλο βιβλίο με τα πάντα σχεδόν* αναδεικνύεται σε έναν χώρο κοινής εξερεύνησης, όπου η ανάγνωση, η γραφή και η μάθηση συναντώνται δημιουργικά.